

XXXVIII. BIJDRAGE JACK VAN HOEK

VINCENT VAN GOGH EN DE KINDEREN VAN DS. WILLEM EN SIEN BEGEMANN - DEEL 1

inleiding : de ouders Begemann

Willem Lodewijk Begemann

ds. Willem Lodewijk Begemann (1804-1876) wordt op 31 augustus 1828 beroepen als predikant in Nuenen en gaat daarna wonen in de NH-pastorie aan de Berg. Op 18 mei 1829 trouwt hij met Amalia Polyxena Rosina (Sien) Schröter (1806-1877). Ze krijgen 11 kinderen, 5 zonen en 6 dochters. In 1874 laat hij naast de pastorie een ruime woning bouwen, die hij *Nune Ville* noemt. Op zijn verzoek wordt hem op 1 januari 1875 eervol ontslag verleend. Op de dag van zijn emeritaat betreft Willem met vrouw en dochters hun nieuwe woning. Lang hebben beide echtelieden niet van hun rust mogen genieten, want ze komen kort na elkaar te overlijden: Willem op 16.11.1876 en Sien op 04.01.1877.

Ouders Begemann op De Roosdoncken

Beide worden begraven op de algemene begraafplaats Oude Toren, Tomakker. Daar zijn waarschijnlijk ook hun drie vroeg gestorven zoontjes, die alle drie de naam Johan droegen, begraven. In de nacht van 01 op 02-10-1890 zijn de stoffelijk resten van het domineesechtpaar opgegraven en herbegraven op de in 1885 aangelegde protestantse begraafplaats De Roosdoncken aan de Broekdijk. De tekst op hun hardstenen zerk luidt: HIER RUSTEN ONZE DIERBARE OUDERS WILLEM LODEWIJK BEGEMANN GEBOREN 9 JUNI 1804 OVERLEDEN 16 NOVEMBER 1876 EN AMALIA POLEXENA ROSINA SCHRÖTER GEBOREN 13 APRIL 1806 OVERLEDEN 4 JANUARI 1877 JSS (JESAJA) 30:15 IN STILHEID EN VERTROUWEN WAS HUNNE STERKTE = JOH. XI. 25 TOT WEDERZIENS.

De kinderen Begemann

(1) ⁰	Simon	Simon Hendrik Anton	* Nuenen 26.02.1830 - † Tegal Java 24.12.1889 Hij is officier van gezondheid bij het KNIL. Later wordt hij arts te Tegal op Java. Gehuwd met Johanna Espérance Prins (1843-1904); ze krijgen acht kinderen.
(2) ⁰	Stien	Catharina Maria Christina	* Nuenen 21.08.1831 - † Den Haag 03.10.1897 Ongehuwd. Zij verblijft van 1863-1878 als lerares in Nederlands-Indië met een onderbreking (1867-69) in Nederland. Na een verblijf in Florence vestigt zij zich vanaf 1880 in Den Haag. Na haar overlijden wordt ze bij haar familie begraven op De Roosdoncken in Nuenen.
(3) ⁰	Johan	Johan Christiaan Frederik	* Nuenen 09.11.1832 - † Nuenen 28.11.1832 Na 9 dagen overleden en begraven op begraafplaats De Oude Toren, Tomakker in Nuenen.
(4) ²	Lut	Lutgera Wilhelmina	* Nuenen 20.01.1834 - † Den Haag 26.03.1906
(5) ⁰	Johan	Johan Christiaan	* Nuenen 23.07.1835 - † Nuenen 20.05.1836 Na 302 dagen overleden en begraven op begraafplaats De Oude Toren, Tomakker in Nuenen.
(6) ²	Mien	Wilhelmina Johanna	* Nuenen 30.10.1836 - † Nuenen 28.10.1922
(7) ¹	Louis	Jakobus Lodewijk	* Nuenen 26.01.1838 - † Nuenen 15.06.1906
(8) ²	Sien	Amalia Poliyena Rosina	* Nuenen 02.01.1840 - † Oudenrijn 01.10.1919
(9) ¹	Margot	Margaretha Carolina	* Nuenen 17.03.1841 - † Den Haag 11.02.1907
(10) ⁰	Anna	Johanna Antonia	* Nuenen 12.08.1842 - † Apeldoorn 03.09.1919 In 1863 vertrekt Anna ongehuwd zwanger met zus Stien naar Nederlands-Indië en krijgt daar zoon Willem. In 1867 trouwt ze met Simon Kramers (1836-1908). Het echtpaar, dat 8 kinderen krijgt, verhuist in 1881 naar Gouda en in 1884 naar Het Loo, Apeldoorn. Het paar ligt begraven op Begraafplaats Soerenseweg 71 in Apeldoorn.
(11) ⁰	Johan	Johan Christiaan	* Nuenen 23.01.1844 - † Nuenen 09.04.1851 7 jaar oud overleden en begraven op begraafplaats De Oude Toren, Tomakker in Nuenen.

⁰ Met Simon (1), Stien (2), 3x Johan (3-5-11) en Anna (10) heeft Vincent geen contact gehad.

¹ Louis (7) en Margot (9) worden hieronder beschreven.

² Lut (4), Mien (6) en Sien (8) worden beschreven in de volgende bijdrage XXXIX.

VINCENT VAN GOGH EN DE KINDEREN BEGEMANN

Vincent van Gogh verblijft van 05.12.1883 - 24.11.1885 in Nuenen. Eerst in de 18^e eeuwse Nederlands Hervormde pastorie, waar zijn ouders vanaf 4 augustus 1882 wonen na de benoeming van Theodorus

Nederlands Hervormde pastorie

van Gogh tot predikant, daarna bij koster Schafrath. De pastorie staat naast *Nune Ville*, waarin na de dood van ds. Willem Begemann en zijn vrouw de gezusters Begemann wonen. Volgens bladnummer 113 van het Bevolkingsregister zijn dat Stien (2), Lut (4), Mien (6), Sien (8) en Margot (9). In 1880 vertrekt Stien naar Florence en later naar Den Haag. De twee volwassen broers wonen elders.

Huis Nune Ville

MARGOT : MARGARETHA CAROLINA BEGEMANN (Nuenen 17.03.1841 - Den Haag 11.02.1907)

NB. Aflevering XIV, door Frank Mutter, handelt ook over Margot Begemann, haar korte liefdesgeschiedenis met Vincent, haar vertrek naar en verblijf in Den Haag en haar graf op Nieuw Eykenduynen.

Begin 1884 herstelt moeder Van Gogh van haar gekwetste heup. Zij geniet verzorging van haar dochter Will en zoon Vincent. Ook hun sociaal bewogen buurvrouw Margot biedt haar hulp aan en neemt onder meer haar naaiklasje waar. Margot en Vincent krijgen op den duur een relatie die uitdraait op haar vurige wens om zich met Vincent te verloven. De zussen met wie Margot samenwoont frustreren echter haar verlangen om met Vincent te trouwen. Immers zij zijn rijk, in tegenstelling tot Vincent die straatarm is en misschien speelt jalousie bij de dames ook mee. Zij stellen twee jaar uitsstel voor. Tijdens een hoogoplopende ruzie maakt Vincent, die *overprikkeld* is, er *nu of nooit* van.

Margot kan haar zenuwen niet meer de baas en neemt thuis, ergens begin september 1884, vóór dat zij in de ochtend met Vincent gaat wandelen, vergif in, waardoor zij op de grond valt. Door ferm ingrijpen van Vincent, die haar laat braken,

overleeft zij haar wanhoopsdaad. Vincent brengt haar naar haar broer Louis en haalt zelf tegengif bij dokter van de Loo in Eindhoven.

Na ontgift te zijn, wordt Margot spoorslags per trein naar Johannes Petrus Idenburg (1825-1899), een bevriend homeopathisch geneesheer in Utrecht, gebracht.

Haar zussen verkeren in de veronderstelling dat zij, als medefirmant in de weverij van hun broer Louis, vervroegd voor de al eerder geplande zakenreis is vertrokken.

Half september 1884 bezoekt Vincent haar in Utrecht *met eenige anderen hier uit het Dorp* (denkelijk is Louis er één van).

Hij en Margot blijven elkaar schrijven, maar hun relatie is beëindigd. Margot bezat vijf werken van Vincent van Gogh. Zij bestelde zelfs een schilderij bij hem. Hij maakte het, maar weigerde er geld voor aan te nemen.

Hiernaast de werken mét catalogusnummer uit de catalogi van respectievelijk De la Faille en Hulsker:

- 1- *Een Scheveningse vrouw, naaiend* (F 869-JH 83).
- 2- *Een blekerij op Scheveningen aan de Kerklaan* (F 946-JH 158).
- 3- *Scheveningse vrouw* (F 946v-JH 95. De keerzijde van nr. 2).
- 4- *De oude toren van de Clemenskerk, met ploeger* (F 34-JH 459).
- 5- *Boerderij* (F 92-JH 810).

Margot verhuist ca. 1899 naar Den Haag, waar ze op 11.02.1907 overlijdt en daar begraven wordt op begraafplaats Nieuw Eykenduynen.

(foto van haar graf in bijdrage XVI).

LOUIS : JAKOBUS LODEWIJK BEGEMANN (Nuenen 26.01.1838 - Nuenen 15.06.1906)

x

MARIA : MARIA SUSANNE LELYVELT (Rotterdam 24.03.1831 - Nuenen 22.09.1890)

Louis Begemann

Louis is een oudere broer van Margot, Vincents geliefde.

Louis heeft na de lagere school en een studie aan de HBS in Helmond doorgeleerd in Mönchengladbach. Daar heeft hij zich bekwaamd in het mechanisch weven.

Op 27 september 1864 koopt hij samen met fabrikant Jacob Tirion weiland Lissevoort, gelegen nabij de Berg. Op de aangekochte grond wordt een woonhuis met fabriek gebouwd: *Linnenfabriek Tirion en Begemann*, waarin bonte katoenen weefgoederen worden gefabriceerd.

Louis Begemann huwt op 21 september 1866 te Nuenen met Maria Susanna Lelyvelt. Zij krijgen zes kinderen.

In 1871 is Louis enig eigenaar van de fabriek, Tirion is dan voor zichzelf begonnen. In Herman Albert Kronenberg vindt hij in 1875 een nieuwe partner. Dan, door een geplande fabrieksuitbreiding verlicht, koopt Louis een stoommachine van 12 pk met 1 ketel. De weverij gaat nu verder onder de naam *Firma J.L. Begemann*.

Helaas gaat hij failliet omdat hij van financiële kwesties te weinig begrijpt.

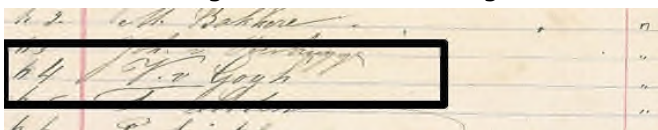
In 1881 verkoopt hij derhalve een deel van de bebouwde grond aan zijn zussen Mien en Margot. Die twee gaan tot in 1905 verder als de *Firma Begemann en Co*. Maar ook deze gewijzigde aanpak ondervindt veel tegenspoed. Al vrij snel, in 1883, worden katoenweverij en ververij door de zussen als woning verhuurd. De inboedel ervan wordt verkocht.

textielfabriek en woning Louis Begemann

Harmonie De Vooruitgang en een beroemd donerend lid

In 1884 vat een aantal Nuenenaren het plan op om een algemene harmonie op te richten. De initiatiefnemers bedenken een plan hoe daarvoor draagvlak te krijgen en hoe geld te genereren. Men vindt voor beide kwesties de oplossing in zevenenzestig honoraire donerende leden, protestanten zowel als katholieken. Bij honorair lid nr. 51 is de voorletter -W- doorgehaald en gewijzigd in een -L- gevolgd door de achternaam: Begemann. Zo staat Louis ingeschreven. De schilder Vincent van Gogh is onder nr. 64 ingeschreven.

Zolderschatten? Nee, ja

Toen Vincent van Gogh eind 1885 Nuenen voor onbepaalde tijd ging verlaten (hij kwam niet meer terug), mocht hij van Louis op diens fabriekszolder zolang een hoeveelheid eigendommen opslaan. De spullen liggen er lang na zijn overlijden nog steeds. Daarom vraagt Louis aan moeder Van Gogh wat er mee moet gebeuren. Hij mag van haar alles wegdoen. En zo geschiedde. Mogelijk waren het enkele studies, een spinnenwiel, zijn verzameling mossen, vogelnesten, boerenkleding, klompen, mutsen, petten enz., allemaal materiaal dat hij kon gebruiken voor de aankleding van zijn modellen. Een groot schilderij *Ploegende ossen* dat niet mee kon in de kist voor verzending naar Breda, blijft ook achter. Louis heeft het werk voor 50 gulden verkocht.

Nadat al eerder zijn echtgenote Maria Susanne Lelyvelt op 22 september 1890 is overleden, overlijdt Louis Begemann op 15 juni 1906. Op begraafplaats De Roosdoncken in Nuenen wordt hij net als zijn vrouw te midden van de familie Begemann begraven.

ALGEMENE BEGRAAFPLAATS NUENEN

De Algemene Begraafplaats Nuenen, ook wel Oude Toren genoemd, is eeuwenoud. Van 1496 tot 1823 stond hier de St. Clemenskerk, de toren bleef staan tot 1885. Op het kerkhof werden protestanten en katholieken begraven. Toen in 1872 de katholieken een nieuwe St. Clemenskerk kregen met kerkhof, werd dit de Algemene Begraafplaats voor Nuenen c.a., waar ook het echtpaar Willem en Sien Begemann werd begraven. Ook hun drie vroeg gestorven zoontjes Johan zijn hier waarschijnlijk begraven. In 1885 werd hier ook Vincents vader Theodorus van Gogh begraven. Op 26 schilderijen en tekeningen van Vincent van Gogh komt de Oude Toren voor, die in 1885 werd afgebroken wegens instortingsgevaar.

BEGRAAFPLAATS DE ROOSDONCKEN

Begraafplaats De Roosdoncken aan de Broekdijk 7 net buiten Nuenen. De grond werd in 1884 door Louis Begemann beschikbaar gesteld aan de Reformatorische gemeente Nuenen, thans PGN Protestantse Gemeente Nuenen. De opening vond plaats in 1885. Vijf jaar later werd het echtpaar Begemann naar hier overgebracht. Hun graf ligt nu op het oudste deel van de begraafplaats, de Begemannhof. Aansluitend op dit deel vond in 1997 een uitbreiding plaats, waarbij ook het afscheidsplein de Vierplaats werd aangelegd. Daar staat de klokkenstoel en zijn tien oude hardstenen grafzerken opgenomen in het straatwerk, afkomstig van de geruimde graven van leden van de familie Begemann.

HIER RUST
JACOBUS LODEWIJK BEGEMANN
GEB. 26 JANUARI 1838
OVERL. 15 JUNI 1906
Zalig zijn de zachtmoedigen

HIER RUST
MARIA SUSANNA BEGEMANN - LELYVELT
GEB. 24 MAART 1831
OVERL. 22 SEPT. 1890
HAAR LEVEN WAS LIEFDE

Voor meer info over de familie Begemann is er het boek **Margot Begemann vriendin van Vincent van Gogh & de kroniek van haar familie** door J. van Hoek. Het is te koop in Huis Nune Ville in Nuenen en in het Van Gogh Village Museum à € 20 (163 blz.).